

Ірина Матяш,

к.і.н., заст. директора Українського державного НДІ архівної справи і документознавства

УКРАЇНЬКА АРХІВНА ПЕРІОДИКА В БІБЛІОМЕТРИЧНОМУ ВИМІРІ

Публікації української архівної періодики (далі - УАП) є вагомим складовим джерельним базисом історії архівної справи та архівознавства. У статті подано цікаві об'єктивні дані для узагальнень і висновків. Результати бібліометричного аналізу УАП, здійснені автором статті, можуть бути використані для вдосконалення окремих аспектів сучасних періодичних видань у галузі архівної справи. Перспективним видається й даліше дослідження УАП у контексті інформаційної моделі архівознавства, коли наука розглядається як інформаційний процес, а наукові журнали - як канали передавання інформації.

Важливе значення УАП 1920-1930 рр. з точки зору джерелознавства полягає насамперед у тому, що вона, з одного боку, тривалий час виступала носієм офіційної галузевої інформації, фіксувала теоретичні здобутки архівознавства, виконувала функції «підручника з архівної справи», а з другого, - як синхронне джерело широко висвітлювала різноманітні події архівного будівництва (у центрі та на периферії). Характерною ознакою УАП був професіоналізм (один із найважливіших критеріїв спеціальної періодики¹), тобто відповідність напрямів і змісту періодичних видань професійним запитам і потребам працівників архівних установ. Особливістю, зокрема науково-популярних видань як одного з основних джерел первинної інформації, було прагнення наукової об'єктивності, невеликі обсяги видрукуваних документів, публікування дискусійних матеріалів тощо. Водночас як засіб масової комунікації (галузевого рівня) УАП разом із управлінською та особистою документацією складала документну систему суспільної інформації. Свого часу вплинувши на соціальні процеси й виконавши роль суспільної пам'яті, короткочасної і оперативної, вона набула значення історичного джерела - частини довготривалої суспільної пам'яті. Науковий інтерес становить

дослідження специфічних рис УАП окресленого періоду, зумовлених суспільним і «політичним обличчям»² видавця, обсягом, періодичністю, місцем і мовою видання, спрямуванням на певного споживача інформації, пертинентністю і релевантністю цієї інформації. Дані для узагальнень та висновків отримуємо в результаті застосування до вивчення масиву видань УАП наукометричного підходу (зокрема, з позицій інформаційної і політичної моделей³), «кількісного дослідження документів»⁴ або бібліометричного аналізу.

Як відомо, під бібліометрією розуміють «наукову дисципліну, котра використовує статистичні методи для аналізу наукової літератури з метою виявлення тенденцій розвитку предметних галузей, особливостей авторства і взаємного впливу публікацій»⁵. Математично-статистичними методами вже кілька десятиліть послуговуються бібліографія, книгознавство, останнім часом вони дедалі ширше застосовуються в джерелознавстві, історіографії, біографістиці, архівознавстві та інших спеціальних історичних дисциплінах. Відтак не можна не погодитися з уточненням поняття бібліометрії В.С.Лазарєвим, який розуміє її як «методический комплекс, общий для наук социально-информационно-коммуникационного цикла и используемый для проведения количественных исследований документов»⁶. У другій половині

© Матяш Ірина Борисівна, Київ, 1999

XX ст. сформувалась як наукова дисципліна кліометрія, що розробляє теорію, методику та техніку кількісного дослідження історичного процесу, вивчає історію кількісними методами⁷. Не новим для науковців є й поняття джерелометрії. Як справедливо зазначав Б.С. Ілізаров, вимірювання інформації, її кількості та якості не лише є однією з найважливіших проблем більшості інформаційних концепцій, а й є «краєугольним камнем любого научного познания вообще»⁸.

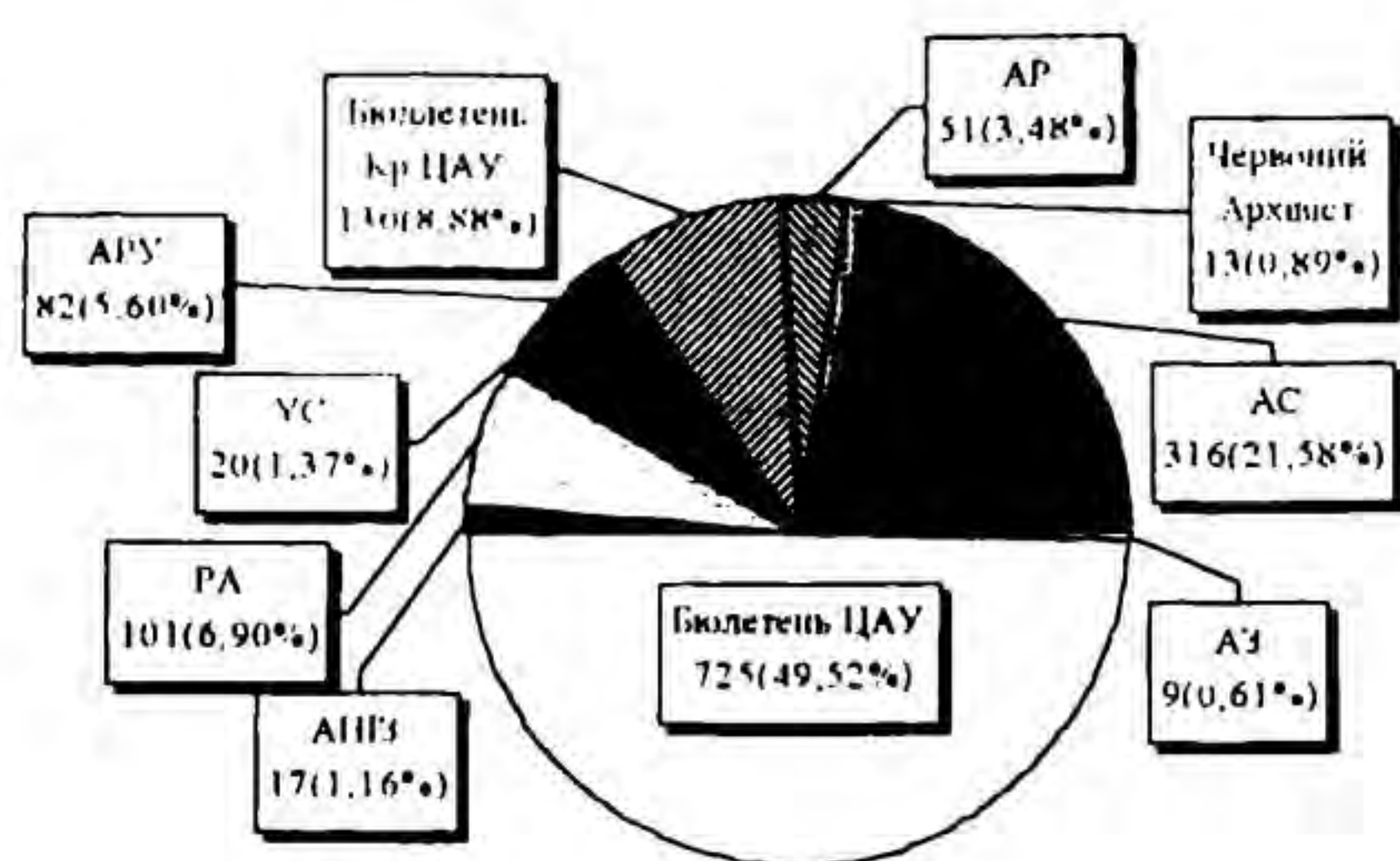
Для кількісного дослідження видань УАП як каналів передавання інформації та публікацій як носіїв ретроспективної інформації прийнятні методи бібліометричного аналізу. Саме такий підхід уможливорює цілісну характеристику архівної періодики на підставі широкого комплексу ознак. Спеціальними методами бібліометрії, тобто такими, що «а) використовуються для вивчення об'єкта дослідження конкретної галузі науки; б) сприяють визначенню закономірностей, відкриття законів суспільною практикою і засвідчують використання для вдосконалення останньої»⁹ вважають такі: 1) аналіз цитування; 2) аналіз вторинних інформаційних видань; 3) аналіз кількісних характеристик первинних документів; 4) кількісний аналіз публікацій окремих авторів; 5) кількісний аналіз публікацій учених окремих країн та колективів; 6) теоретичні дослідження закономірностей зростання обсягів потоків, старіння, рангового розподілу наукових документів; 7) контент-аналіз (О. Воверене, А. Причард, А. Уїттінг), облік опублікованих праць, облік і використання, анкетування окремих груп (Д. Шмідмайер)¹⁰.

Підкреслимо, що механічне застосування новітніх прийомів молодшої науки до дослідження історичних джерел (зокрема, періодичних) може не завжди дати бажаний результат і забезпечити об'єктивні висновки. Послугуватися методами бібліометричного аналізу слід виважено: враховувати науково-інформаційну цінність опублікованих матеріалів, наявність статей авторитетних у галузі авторів, довідково-бібліографічну цінність видання, цитування опублікованих у журналі статей та факти перекладу їх на інші мови¹¹ тощо. З огляду на особливості історичного розвитку та специфіку УАП для її бібліометричного аналізу, нами використано такі прийоми: а) аналіз тематики; б) аналіз кількісних характеристик первинних документів; в) кількісний аналіз публікацій окремих авторів; г) кількісний аналіз публікацій архівних працівників окремих країн. Мається на увазі й те, що періодичні наукові видання є одним із елементів інфраструктури науки, яка організує інформаційні потоки наукових досліджень. Тому кількісний аналіз проблемно-тематичної структури публікацій УАП дає можливість

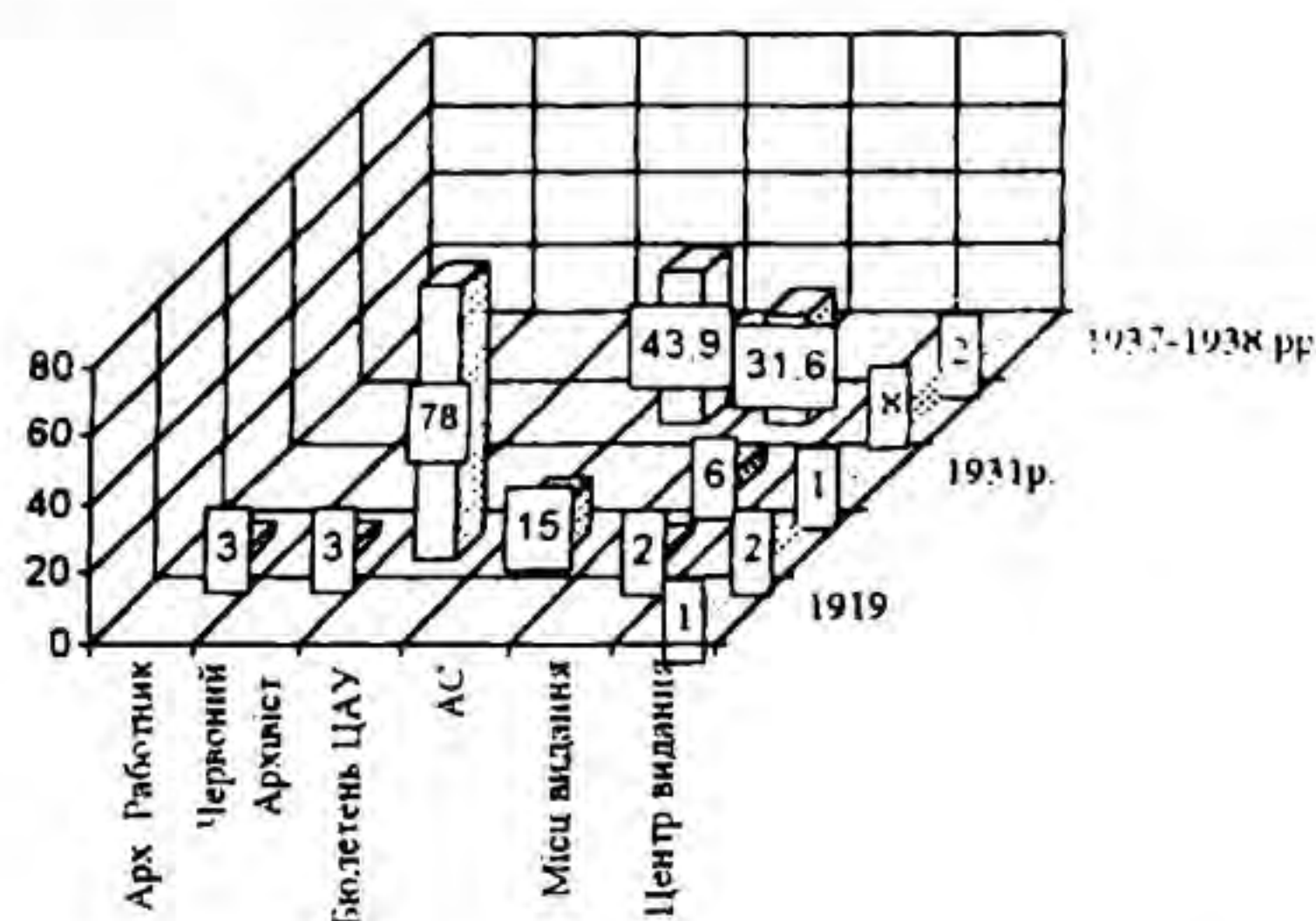
скласти уявлення про стан архівної науки досліджуваного періоду. Наголосимо, що бібліометричний аналіз важливий і для історіографії архівознавства як такий, котрий допомагає розкрити закономірності розвитку архівної періодики в Україні, встановити принципи її класифікації, висвітлити якісний і кількісний склад.

Визначимо, насамперед, загальні кількісні дані щодо обсягів видань УАП досліджуваного періоду: кількість досліджених матеріалів, сумарний обсяг у аркушах, загальна кількість авторів та ін. Фактичний масив видань архівної періодики в Україні 1919-1938 рр. репрезентується, як відомо, журналами: «Українська старовина» (1919), «Архівна справа» (1925-1931), «Бюлетень Укрцентрархіву» (1925-1931), «Радянський архів» (1931); «Архів радянської України» (1932-1933), «Архівознавчий науково-інформаційний бюлетень» (1937), «Архівознавчий бюлетень» (1938), «Червоний архівіст» (1924-1925), «Архівний робітник» (1926-1927). Зважаючи на сучасні державні кордони України, до УАП, певною мірою, можна віднести й кримське періодичне видання «Бюлетень КримЦАУ» (1931-1933), оскільки воно не лише відтворює події архівного будівництва початку 1930-х років на Кримському півострові, а й вміщує публікації відомих українських архівістів як членів редколегії й фундаторів бюлетеня. Однак до генеральної сукупності (тобто всієї множини досліджуваних об'єктів) видань УАП саме з огляду на його тодішнє підпорядкування Центрархіву РРФСР «Бюлетень КримЦАУ» не включаємо, обмежившись представленням його в бібліографічному покажчику та в додатку «Основні бібліографічні відомості про видання української архівної періодики». Як ми зазначали, крім реально виданих названих часописів, робилися спроби започаткувати спеціальне архівне видання в Одесі й Вінниці (в середині 1920-х років) та в Харкові й Донецьку (на початку 1930-х років.). Отже, за територіальною ознакою в УАП можна виділити такі вибіркові сукупності: а) центральні та б) місцеві видання. Згідно з таким поділом першу групу складають: «Українська старовина» (1 число), «Архівна справа» (15 чисел у 12 книгах), «Бюлетень ЦАУ» (78 чисел у 66 книгах), «Радянський архів» (6 чисел у 5 книгах), «Архів радянської України» (8 чисел у 5 книгах), до місцевих - «Червоний архівіст» (3 числа у 3 книгах), «Архівний робітник» (3 числа у 2 книгах). «Українську старовину», видрукувану в Кам'янці-Подільському 1919 р. вважаємо центральним виданням на підставі того, що вона готувалася до друку як орган відділу охорони старовини та мистецтв ГУМНК МНО УНР, до компетенції якого тоді входило й опікування

архівною справою. Журнал видавався в тодішній тимчасовій столиці УНР і мав своїм завданням розв'язання найскладнішої проблеми архівістики того часу - сприяння збереженню неоціненного народного надбання - документальних пам'яток. Тобто, розвиток архівної періодики в Україні впродовж 1919 - 1938 рр. характеризується пріоритетністю центральних видань, що виконували функції інформаційні, методичні, навчальні. Поряд із суто інформаційними виданнями («Бюлетень ЦАУ») було зроблено спробу видати окремий збірник узаконень та розпоряджень в галузі архівної справи й видавався спеціальний архівознавчий науково-популярний часопис. Як показує аналіз УАП, специфічною рисою місцевих видань було об'єднання всіх функцій в одному часописі. Мізерні кількісні показники (1924-1925 рр. - з 9 губархів видавав журнал тільки Київський, 1926-1927 - з 41 окрарху видавав журнал тільки Луганський) щодо місцевих архівних видань засвідчують концентрацію підготовлених кадрів архівознавців у Харкові, достатню кількість на той час у Києві і демонструють доволі складну кадрову ситуацію по галузі в цілому. Подана нижче схема унаочнює місце кожного видання в генеральній сукупності.

Кількісні характеристики поділу УАП на центральні й місцеві видання такі (див. гістограму): 1919 - 1 центральне видання (1 число); 1925-1931 рр. - 4 видання (2 центральні + 2 місцеві), АС: 15 чисел (12 книг), Бюлетень ЦАУ: 78 чисел (66 книг), Червоний архівіст: 3 числа (3 книги), Архивный работник: 3 числа (2 книги), в цілому 99 чисел (83 книги); 1931 р. - 1 центральне видання (6 чисел в 5 книгах); 1932-1933 рр. - 1 центральне видання (8 чисел у 5 книгах), 1937-1938 рр. - 1 центральне видання (2 випуски).

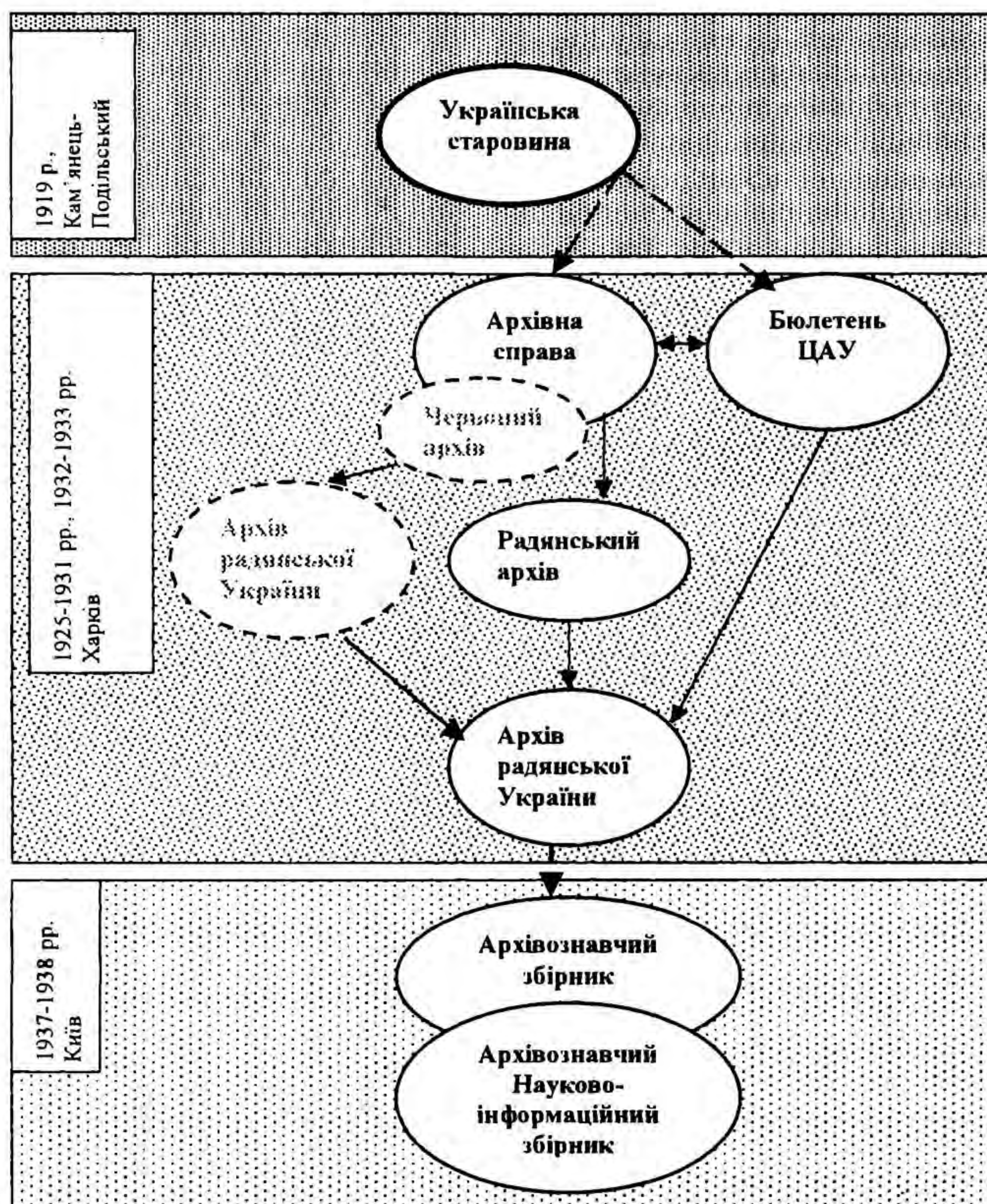

Таким чином, найбільш активним і плідним періодом розвитку УАП були 1925-1926 рр. Причому державна фінансова підтримка поширювалася на центральні видання, а місцеві архівні установи, позбавлені фінансування, видавали свої бюлетені в умовах відсутності належного обладнання, браку паперу, компетентного авторського колективу, відтак їхня видавнича діяльність не набула систематичного характеру, а накладки були мізерні. Втім, хронологічні межі виходу бюлетеня Київського губарху «Червоний архівіст» засвідчують, що пріоритет у створенні періодичних видань архівної тематики належить периферії (в даному випадку - Києву). Наведені статистичні дані дають підстави вважати вихідною точкою розвитку архівної періодики 1919 р., а 1937-1938 - періодом спаду. Зазначимо, що отримані результати не є вражаючими. «Дуже обмежене число «профільних» журналів у кожній галузі науки»¹² - характерна особливість наукової періодики взагалі, а надто архівознавства, яке на початку 1920-х років переживало фазу зародження й становлення.

При уточненні кількісного складу УАП слід врахувати і наступництво між журналом «Архівна справа» й «Радянський архів». Воно не лише засвідчено у передмові до першого випуску «Радянського архіву», а й легко доводиться тим, що: а) обидва видання не виходили одночасно, а «Радянський архів» змінив у 1930 р. «Архівну справу»; б) збережено валову нумерацію. У дужках після першого числа проставлено валовий номер - 16. Це логічно, бо видання «Архівної справи» закінчено 15-м; в) обидва журнали були друкованим органом Центрального архівного управління УСРР і об'єднані одним напрямом діяльності (висвітлення теоретичних, методичних та практичних проблем архівної справи), хоча «Радянський архів» під тиском ідеологізації історичної науки підпорядковувався дещо іншим завданням, а саме: здійснював методичне забезпечення впровадження «марксо-ленінської» мето-

дології в архівну справу; г) основний склад співробітників (авторів) журналу залишився сталим, хоч у зв'язку зі зміною його концепції відбулися певні перестановки і в редколегії. Таким чином, журнали «Архівна справа» і «Радянський архів» слід вважати одним виданням, що за певних умов змінило назву. Крім того, на увагу заслугове декларований як додаток до «Архівної справи» археографічний часопис «Червоний архів», поданий у двох числах з окремою пагінацією і своєю редакційною колегією. Зауважимо, концепція такого видання виникла набагато раніше за концепцію наукового архівознавчого періодичного видання (згадаємо ідею «Пам'яток», запропоновану Архівно-бібліотечним відділом Генерального секретарства справ освітніх), та брак сприятливих обставин перешкодив її втіленню. Оскільки впродовж 1918-1932 рр. цей задум перманентно виникав знову, а 1932 р. з'явилася остаточна надія на його втілення, умовно вважає-

мо це видання окремим. «Бюлетень ЦАУ», котрий почав друкуватися одночасно з «Архівною справою» як офіційне центральне видання, також змінив свою назву з 3-го числа у зв'язку зі зміною масштабу роботи, завдань і мети часопису. В 1932 р. зі злиттям названих видань в одне започатковано журнал «Архів радянської України», нумерація книжок якого починається з 1-го числа. Після кількарічної перерви в 1937 р. було здійснено спробу відновити видання періодики шляхом започаткування науково-інформаційного щорічника. Зважаючи на ідентичність визначеної видавцем (ЦАУ УРСР) мети і завдань, задекларованих у передмовах до обох випусків, можна вважати це видання продовжуваним. У зв'язку з реорганізацією і перепідпорядкуванням системи архівних установ вийшло всього два випуски. Отже, елементи мережі центральних видань схематично можна зобразити так:

Коли при підрахунках вважати одним виданням «Архівну справу» та «Радянський Архів», а «Червоний архів» - окремим виданням, археографічним часописом, котрий за браком коштів видавався як журнал у журналі, та приймаючи розширене тлумачення поняття «періодичні видання», прийняте нині в бібліографічній та каталогозаційній практиці, розглядати поряд з періодикою чистого типу (журналами, інформаційними бюлетенями) продовжувані видання, в результаті маємо такі цифри: впродовж 1919-1938 рр. на території України видавалися такі періодичні спеціальні видання з питань архівної справи: «Українська старовина» (1919, 1 число), «Архівна справа = Радянський архів» (1925-1931, 21 число), «Бюлетень Укрцентрархіву» (1925-1931, 78 чисел),

(1931); «Архів радянської України» (1932-1933, 8 вип.), «Архівознавчий науково-інформаційний збірник» та «Архівознавчий збірник» (1937-1938, 2 вип.), «Червоний архів» (1926-1927, 2 вип.), «Червоний архівіст» (1924-1925, 3 вип.), «Архівний работник» (1926-1927, 3 вип.). Тобто, всього 8 видань (6 центральних і 2 місцеві) у 118 числах різного формату й обсягу. Впорядковані в табличній формі ці емпіричні дані щодо обсягу (та інших характеристик) генеральної сукупності досліджуваних об'єктів мають такий вигляд (ц - центральні видання, м - місцеві видання, н/п ж. - науково-популярний журнал, археогр. ж. - археографічний журнал, інф. бюл. - інформаційний бюлетень):

№	ц/м	Назва	Роки виходу	Місце видання	К-ть номерів	Підп.	Тип	Наклад
1	ц	Українська старовина	1919	К.-Под.	1	ГУМНК МНО	Н/п.ж.	-
2	ц	Архівна справа Радянський архів	1925-1931	Харків	21	ЦАУ УСРР	Н/п.ж.	750-1500
3	ц	Червоний архів	1926-1927	Харків	2	ЦАУ УСРР	Археогр.ж.	1500
4	ц	Бюлетень Укрцентр-арх.	1925-1931	Харків	78	ЦАУ УСРР	Інф.бюл.	200-2000
5	ц	Архів радянської України	1932-1933	Харків	8	ЦАУ УСРР	Н/п.ж.	3000-4100
6	ц	Архівознавчий збірник	1924-1925	Київ	2	ЦАУ УСРР	Н/п. шорічн.	1500-2000
7	м	Червоний архівіст	1924-1925	Київ	3	Київськ. губарх.	Н./Інф. бюл.	20
8	м	Архівний работник	1926-1927	Луганск	3	Луганск окрарх	Інф.бюл.	70
		Всього	1919-1938		116			

Визначивши даний репрезентативний комплекс, котрий складають 9 періодичних видань, представлених 116-ма числами у 96 книгах, як 100%, при розподілі журналів за мовами спостерігаємо таку картину: із 8 видань - 7 українською мовою, 1 - російською (тобто 1,1%). Однак у загальній кількості чисел варто зробити ще одне уточнення, оскільки перше подвійне число «Бюлетеня ЦАУ» (№ 1/2, 1925) вийшло двома мовами. В «Червоному архівісті» окремі статті віддруковано російською мовою, бо офіційно заявленою мовою видання була українська. Отже, із 116 чисел 2 видано двома мовами (українською і російською) (1,8%), 3 - російською (2,6%), 111 - українською (95,6%). Як бачимо, основною мовою УАП була українська. Центральні видання друкувалися державною мовою, місцеві - залежно від мовної ситуації в регіоні. Зокрема, бюлетень Луганського окрарху виходив російською. Отже, архівна періодика за мовою видання поділяється на таку, що друкувалася російською мовою та українською.

Цікаві цифрові дані отримуємо і в результаті аналізу обсягів виданих чисел кожного окремого журналу. Так, загальний обсяг віддрукованого матеріалу в науковому (від 2-го числа - науково-популярному) журналі «Архівна справа» з урахуванням обсягів публікацій «Червоного архіву» та «Радянського архіву» становить 1834 с., що відповідно поділяються за книгами: кн.1 - 176 с., кн.2-3 - 122 с.+35с. (ЧА), кн.4 - 110 с.+ 29 с. (ЧА), кн.5-6 - 118 с.; кн. 7 - 88 с.; кн.8 - 84 с.; кн.9-10 - 119 с.; кн.11 - 96 с.; кн. 1 (12) - 91с.; кн.2 (13) - 112 с.; кн. 3 (14) - 141с.; кн. 4 (15) - 96 с.; кн.1 (16) - 79 с.; кн. 2 (17) - 70 с.; кн. 3 (18) - 116 с.; кн.4-5 (19-20) - 104 с., кн. 6 (21) - 112 с.

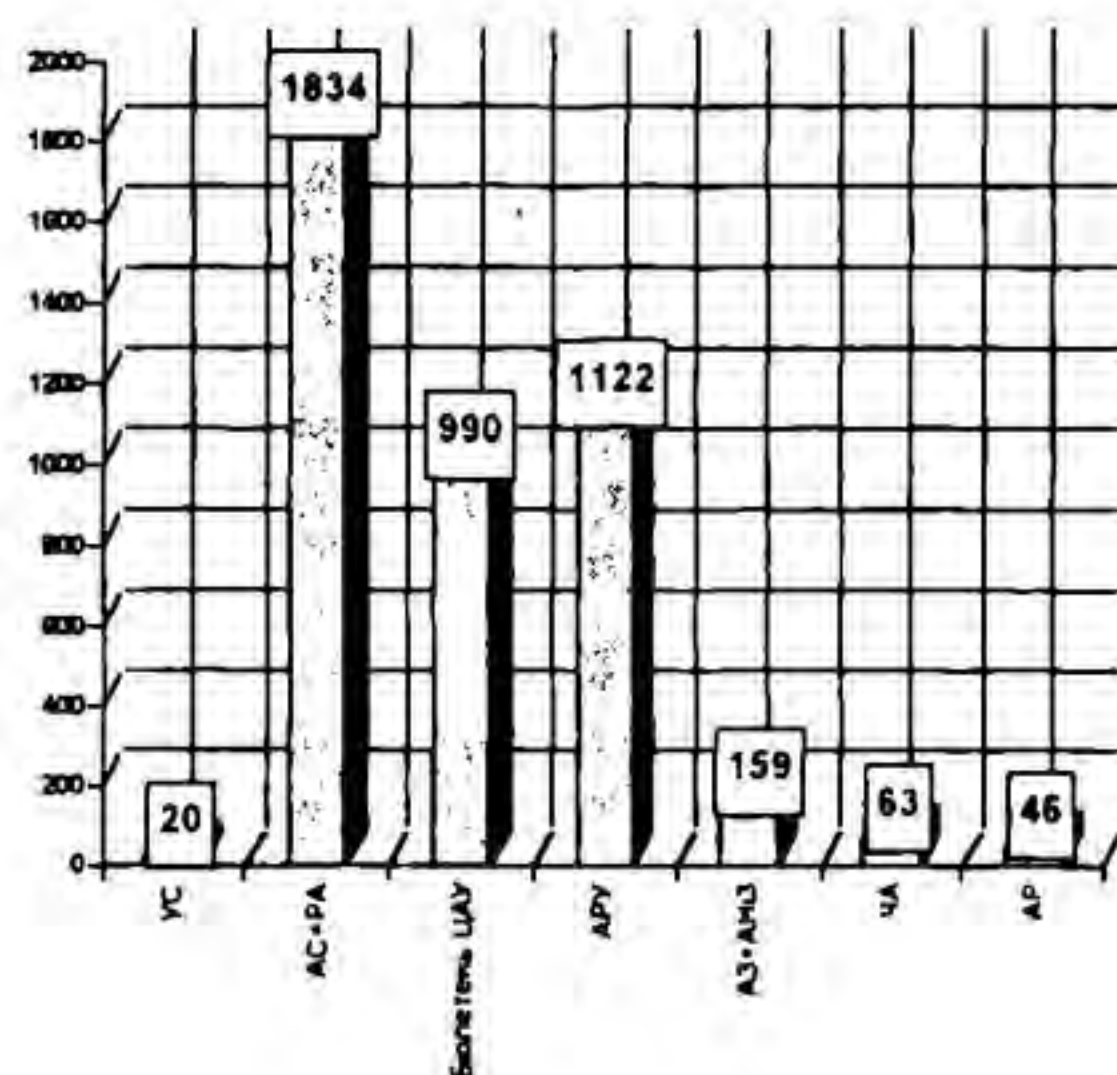
Обсяг публікацій офіційного інформаційного «Бюлетеня ЦАУ» становить 990 с.: №1-2 - 56 с., №1 (3) - 15 с., №2 (4) - 13 с., № 3-4 (5-6) - 18 с., №5 (7) - 12 с., №6 (8), №7 (9) - 10 с., №8 (10) - 11 с., №9-10 (11-12) - 18 с., №11-12 (13-14) - 15 с., №13-14 (15-16) - 28 с., №15 (17) - 24 с., №16 (18) - 16 с., №17

(19) - 15 с., №18 (20) - 16 с., №1 (21) - 22 с., №2 (22) - 18 с., №3 (23) - 16 с., №4 (24) - 8 с., №5 (25) - 11 с., №6 (26) - 8 с., №7 (27) - 12 с., №8-9 (28-29) - 10 с., №10 (30) - №12 (32), - 8 с., №1 (33) - 9 с., №2 (34) - 8 с., №3 (35) - 7 с., №4 (36) - №7 (39) - 8 с., №8-9 (40-41) - 12 с., №10 (42) - №5 (49), - 8 с., №6 (50) - №20 с., №7 (51) - 10 с., №8 (52), №9-10 (53-54) - 8 с., №11 (55) - 12 с., №12 (56) - 10 с., №1 (57) - №6 (62), - 8 с., №7-8 (63-64) - 16 с., №9 (65), №10 (66), - 8 с., №11-12 (67-68) - 16 с., №1 (69) - №6 (74) - 8 с., №6 (74) дод. - 16 с., №7 (75) - №9-10 (77-78) - 8 с.

Об'єднаний «науково-методично-археологічно-інформаційний» - «Архів радянської України» мав такі обсяги: всього - 1122 с.: № 1-2 - 208 с. + дод. 8 с., № 3 - 104 с., № 4-5 - 431 с. + дод. 8 с.; № 6 - 136 с.; № 7-8 - 227 с. А збірники 1937-1938 рр. - відповідно: 59 с. та 100 с.

Зовсім інші обсяги місцевих видань: «Червоний архівіст» - усього 63 с. (по 21 с. кожне число), луганський «Архивный работник» - 46 с. (№1 - 19 с., №2-3 - 27 с.)

Отже, загальний обсяг видань АПУ становив 4214 с., з яких 4105 с. припадало на центральні видання, а 109 с. - на місцеві (див. гістограму). Таке порівняння (не на користь місцевої архівної періодики) свідчить швидше про відсутність видавничих можливостей на місцях, ніж про інші характеристики видань. А зіставлення науково-популярного та інформаційного видань, що виходили одночасно (1925-1931 рр.) - «Архівна справа = Радянський архів» (1834 с.) та «Бюлетень ЦАУ» - (990 с.) доводить, що згідно з основними завданнями й тематичним спрямуванням цих часописів, вони оперували різними жанрами періодики, відповідно за обсягами переважав науково-популярний журнал. Це цілком логічно, адже з точки зору значущості видань УАП для розвитку історичної думки в цілому і архівознавства зокрема мають саме наукові та науково-популярні журнали. Основний тип публікації цих часописів - стаття - несе основне науково-теоретичне й інформаційне навантаження й своїм змістом і тематикою дає підстави для обґрунтування напрямів та рівня розвитку науки.

Для досліджуваного періоду перевага наукової періодики 1925-1931 рр. порівняно з іншими її видами (зокрема, інформаційними бюлетенями) й періодами 1932-1938 рр. полягає в науковості публікацій та можливості розгортання дискусій. Отримані в результаті статистичного опрацювання джерел первинної інформації дані уможливають характеристику видань за такими напрямками: а) науково-інформаційна цінність видрукованих матеріалів; б) наявність статей авторів, авторитетних у своїй галузі; в) використання видання як довідково-бібліографічного джерела; г) читацький інтерес до видання; д) стан критики і рецензування в журналі тощо.

Найширшу інформацію в цьому аспекті дає застосування для аналізу методу предметизації творів друку, метою якого є встановлення кількісних параметрів предмета дослідження (тема, проблема)¹³. Цей метод дозволяє провести синхроністичний і хронологічний зрізи тематики архівознавчих публікацій, що розглядаються як упорядкована система, складові частини котрої мають точні параметри. Важливість останнього завдання полягає в тому, що саме актуальність, наукова новизна, дискусійність тематики УАП визначали обличчя журналів, його авторитетність, читацький інтерес, хоч і не впливали через певні причини (насамперед фінансові) на наклад видань. Кількісні показники виділених нами серед публікацій УАП 22 тематичних груп (або змістовних блоків) не лише висвітлюють актуальні проблеми архівістики того часу, а й визначають пріоритетність тієї чи іншої проблеми. В середині кожного змістовного блоку виокремлюються складові елементи відповідно до основної тематики публікацій. Перший блок «Офіційні документи» представляє законодавчі акти, постанови та розпорядження вищих органів влади в галузі архівної справи і включає вісім елементів: «Обіжники та постанови ВУЦВК і РНК УСРР», «Обіжники, постанови, розпорядження ЦАУ УСРР», «Обіжники і накази наркоматів, відомств УСРР та постанови комісій», «Інструкції та правила», «Положення та статuti», «Обіжники місцевих архівних управлінь та ОВК», «Звернення, угоди, резолюції, повідомлення», «Обіжники Центрархіву СРСР та РСФСР, союзних наркоматів». Другий блок «В Колегії ЦАУ УСРР» репрезентує а) тематику засідань, б) рішення та постанови Ради ЦАУ УСРР і за змістом тяжіє до першого. Третій блок «Завдання архівного будівництва» охоплює категорії, важливі для архівної теорії і практики 1920-1930-х рр.: а) основні напрями та методологічні засади розвитку архівної справи; б) організація секцій нацменшостей; в) кабінет архівознавства; г) хімічна лабораторія; д) військові

архіви; е) газетний фонд; є) соцзмагання і стачанівський рух; ж) реорганізація системи архівних установ. 4-й - «З'їзди, конференції, наради» включає категорії: а) з'їзди, б) конференції; в) наради. 5-й охоплює публікації з історії архівної справи та архівних установ. У 6-у «Теорія та методика архівної справи» крім категорій «Теорія архівознавства» та «Методика архівної справи», виділяємо рубрику «Марксистсько-ленінська методологія і архівна справа» як типову для періодики того часу. Представлені в ній публікації висвітлюють найхарактернішу рису розвитку архівної справи 1930-х рр. - безкомпромісне насадження на всіх рівнях (у тому числі й у науці) ідеологічно залежного світогляду. В 7-у блоці «Архівна освіта» відображено спроби запровадження всіх форм підготовки кадрів: «Загальні питання архівної освіти», «Архівні гуртки», «Короткотермінові курси», «Наради семінари», «Перевірка кваліфікації архівних робітників», «Організація вищої архівної освіти», «Аспірантура». Восьмий блок зафіксував види археографічної роботи архівних установ 1920-1930-х рр.: «Загальні питання», «Камеральна робота», «Едиційна діяльність», «Польова діяльність». Інтерес становить тематика опублікованих у журналах збірок документів, відбита у назвах: «Історія архівної справи», «Історія в особах», «Знахідки в архівах», «Історія революційних рухів», «Діяльність радянських органів влади», «Світова контрреволюція», «Історія фабрик і заводів», «Самокритика». Дев'ятий блок «Забезпечення збереженості архівних фондів» охоплює такі категорії: «Фізико-хімічні дослідження в галузі архівної справи», «Боротьба з архівними шкідниками», «Будівлі та обладнання архівосховищ», «Питання техніки безпеки і гігієни праці». В 10-у блоці «Організація користування архівною інформацією» включено категорії: «Довідкова робота», «Популяризація архівної справи», «Практичне використання (організація користування архівною інформацією для потреб народного господарства), «Науково-дослідна робота в архівах (організація користування архівною інформацією для потреб народного господарства)». Блоки 11-й «Утилізаційна кампанія», 13-й «Рух архівних кореспондентів», 17-й «Архівні документи в музеях та бібліотеках», 18-й «Співпраця з науковими установами» та 21-й «Архівна справа за кордоном» подані без виокремлення підрубрик (елементів). У 12-у блоці «Відповідальність за порушення архівного законодавства» окремо подано інформацію про кримінальну й адміністративну відповідальність. 14-й блок висвітлює «Стан архівної

справи в місцевих установах» і включає «Заходи місцевих органів влади щодо поліпшення організації архівної справи», «Планування та звітність», «Інспекторсько-інструкторська робота», «Відрядження», «Забезпечення архівосховищ приміщеннями й обладнанням», «Концентрація архівних фондів», «Передплата архівної періодики», «Фінансова діяльність архівних установ», «Калейдоскоп архівних подій». 15-й блок дає уявлення про «Стан архівної справи в архівних частинах підприємств, установ, організацій, об'єднань» за такою схемою: а) «Архіви центральних установ і професійних спілок», б) «Архіви промислових підприємств», в) «Сільські архіви». Блок 16-й «Архівна справа в особах» представлений категоріями: «Ювілеї», «Призначення», «Некрологи», «Українська інтелігенція на ниві архівної справи». У блоці 19-м «Архівна бібліографія» вміщено рубрики «Бібліографічні огляди», «Підручники, посібники», «Офіційні документи», «Періодика», «Бібліографічні покажчики», «Покажчик статей». Блок 20-й «Архівна справа в СРСР» представлений категоріями: «З'їзди, конференції», «Основні напрями, стан та завдання архівного будівництва», «Повернення документальних цінностей та надання документів у тимчасове користування», «Архівна україніка». А Блок 22-й «Інформація рідколегії» - категоріями: «Завдання часописів», «Консультації», «Поточна інформація», «Листи до редакції». Всього в 22 тематичних блоках подано бібліографічну інформацію про 1550 публікацій (з урахуванням 131 публікації «Бюлетеня ЦАУ Крымской АССР», що не входить до генеральної сукупності досліджуваних видань). Отже, загальна кількість публікацій у виданнях архівної періодики становить: 1419 позицій. Відповідно у тематичних блоках представлено: 1 - 412 позицій; 2 - 41 позиція; 3 - 68; 4 - 46; 5 - 41; 6 - 74; 7 - 35; 8 - 89; 9 - 30; 10 - 74; 11 - 30; 12 - 22; 13 - 24; 14 - 161; 15 - 82; 16 - 24; 17 - 8; 18 - 8; 19 - 75; 20 - 31; 21 - 8; 22 - 36. Застосувавши до отриманих даних прийом ранжування, тобто розмістивши об'єкти сукупності за зменшенням величини і приписавши кожному об'єкту ранг відповідно місця, яке він посів, маємо ранжований ряд: 1 - 1, 2 - 14, 3 - 8, 4 - 15, 5 - 19, 6 - 6 і 10, 7 - 3, 8 - 4, 9 - 2 і 5, 10 - 22, 11 - 7, 12 - 20, 13 - 9 і 11, 14 - 13 і 16, 15 - 12, 16 - 17 і 18 і 21. Таким чином, представлені тематичні блоки розміщені за 16-ма рангами. Позначивши порядковий номер як *i*, частоту публікацій конкретної тематики (варіанти) як *x*, номер тематичного блоку - *z*, подамо отримані статистичні дані в табличній формі:

i	Ранг	z	Назва тематичного блоку	x
1	1	1	Офіційні документи	412
2	2	14	Стан архівної справи в місцевих установах	161
3	3	8	Археографічна робота архівних установ	89
4	4	15	Стан архівної справи в архівних частинах підприємств, установ, організацій, об'єднань	82
5	5	19	Архівна бібліографія	75
6	6,5	6	Теорія та методика архівної справи	74
7	6,5	10	Організація користування архівною інформацією	74
8	8	3	Завдання архівного будівництва	68
9	9	4	З'їзди, конференції, наради	46
10	10,5	2	Колегії ЦАУ УСРР	41
11	10,5	5	Історія архівної справи та архівних установ	41
12	12	22	Інформація редколегії	36
13	13	7	Архівна освіта	35
14	14	20	Архівна справа в СРСР	31
15	15,5	9	Забезпечення збереженості архівних фондів	30
16	15,5	11	Утилізаційна кампанія	30
17	17,5	13	Рух архівних кореспондентів	24
18	17,5	16	Архівна справа в оєобах	24
19	19	12	Відповідальність за порушення архівного законодавства	22
20	21	17	Архівні документи в музеях та бібліотеках	8
21	21	18	Співпраця з науковими установами	8
22	21	21	Архівна справа за кордоном	8

Подана таблиця наочно засвідчує, яка тематика в архівній періодиці 1920-1930-х рр. була пріоритетною. Найвищий ранг мала публікація офіційних документів, що разом із рішеннями колегії ЦАУ УСРР (які теж є офіційною інформацією) становить 453 позиції (2 тематичні блоки з 22-х) або 31,9% від загальної кількості. Така перевага зрозуміла, адже галузеві часописи того часу були найважливішим джерелом актуальної інформації, необхідної у повсякденній роботі архівних установ в умовах становлення й перманентного реформування. Слід наголосити, що найважливіші постанови і розпорядження з метою охоплення найширшого кола споживачів інформації друкувалися в кількох виданнях поспіль. Так, з 412 позицій першого блоку 34 документи видрукувано двічі: в «Архівній справі» та «Бюлетені ЦАУ». Обіжник ВРНГ до всіх трестів та установ, їй підпорядкованих, від 9.02.1927, № 48: «Про вжиття рішучих заходів в справі впорядкування й збереження архівних документів фабрик, заводів та ін.» видруковано тричі: в «Архівній справі» (кн. 4, 1927), «Бюлетені ЦАУ» (№ 3(23), 1927), «Архивном работнике» (№ 2-3, 1927). Отже, офіційній інформації надавалося першочергове значення й вона посідала належне місце на сторінках видань УАП. Виходячи з того, що частота публікацій з певної тематики є однією з характерних ознак періодичного видання, наголосимо: УАП була повноцінним каналом управлінської інформації.

Представивши у таблиці тематичні блоки через їхні номери за вказаною вище відповідністю та використавши скорочення назв журналів: АС - «Архівна справа», БЦ - «Бюлетень ЦАУ», РА - «Радянський архів», АРУ - «Архів радянської України», АЗ - «Архівознавчий збірник», АНІЗ - «Архівознавчий науково-інформаційний збірник», ЧА - «Червоний архівіст», АР - «Архивный работник», простежимо на вибірковій сукупності частоту публікацій іншої тематики:

Назва	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	14	15	16	19	20	22
УС	-	-	4	2	-	1	-	3	-	-	-	-	-	1	-	1
АС	14	9	17	40	13	40	8	17	3	5	18	10	10	37	8	7
БЦ	22	26	5	9	15	15	8	30	21	15	122	64	12	17	13	11
РА	14	7	1	9	1	12	2	12	4	2	3	8	-	10	1	4
АРУ	1	-	3	8	2	38	2	8	1	-	1	1	2	6	4	3
АЗ	1	-	5	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
АНІЗ	5	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1
ЧА	-	2	-	1	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
АР	4	2	2	-	-	4	-	2	-	1	4	12	-	1	-	7

Отже, після офіційної інформації найбільшу частоту публікації спостерігаємо у блоках 3, 5, 6, 8, 10, а публікації 22-го тематичного блоку представлені найрівномірніше. До вибірки не включено тематичні блоки з найменшою частотою публікацій (12, 17, 18, 21). Як свідчить аналіз тематики УАП, у журналах «Архівна справа», «Радянський архів», «Архів радянської України» друкувалися дискусійні матеріали, що є визнаним показником оперативності й сміливості в постановці наукових проблем. Розгорнуті на сторінках науково-популярних видань дискусії з проблем тематичного описування архівних матеріалів, нормування праці архівістів, організації користування архівною інформацією (автори: В.І.Веретенніков, І.М.Шабатін, П.К.Федоренко, М.М.Бужинський, П.Н.Голик, Л.І.Кангун) мали велике значення для розвитку теорії і практики архівної справи в Україні.

Суттєво доповнює відомості про стан архівного будівництва в Україні 1920-1930-х рр. та розвиток архівознавства аналіз авторських колективів кожного часопису зокрема і продуктивності авторів. Склад колективу авторів та його зміни простежено впродовж 1919-1938 рр. Так, у журналі «Українська старовина» видруковано публікації 8 авторів; в «Архівній справі» - 59; у «Бюлетені ЦАУ» представлено 11 авторських публікацій; в «Радянському архіві» - 47; в «Архиві радянської України» - 55; у «Червоному архівісті» - 5; в «Архивном работнике» - 8; архівознавчих збірниках - 15. Невелика кількість авторів демонструє одну з характерних рис УАП 1920-1930 р. - публікацію поряд з офіційними документами коротких інформаційних матеріалів без авторських підписів. За нашими підрахунками, із загальної кількості публікацій (1419) видруковано без підпису 993 (тобто 69,9%), решта 426 публікацій підписані як справжніми підписами авторів, так і криптонімами чи псевдонімами: а) В.Г., В.В., В., В.К., Н., В.Н., Д.С., К., В.Я., В.Г., П., О.Н., В.Н., Н.Т. та ін. - всього 21; б) Архивный глаз, Игла, Блок-нот, Молодий архівіст, Архівіст; Мгосзав - 6. Типовими є також колективні підписи: Групком архівних робітників Харкова, редакція, редколегія, група співробітників - всього 9. Наявна й публікація кількох співавторів (у дужках подаємо номер за бібліографічним покажчиком): а) двох - 17 позицій: Гудзенко, Гуревич (525), Білик, Герасименко (582), Водолажченко, Барвінський (625), Барвінський, Євфимовський (1505), Ключарьов, Павлюк (660), Гуревич, Премислер (678), Веретенніков, Куценос (682), Веретенніков, Гливенко (689), Цветков, Шапарєва (639), Веретенніков, Герасименко (729), Кулик, Пташинський (863), Александров Н., Слободський (856), Нікітін, Білик (999), Павлюк-Ключарьов (1357), Горват-Татаренко (1358), Багалій-Барвінський (1491); трьох - 3 позиції: Багалій-Татарінова, Соловей, Шіян (854), Греков, Чуйченко, Мірська (648), Лещенко, Єсава, Яновська (564). Найпоширеніший принцип формування таких тимчасових «авторських колективів» - за місцем роботи й спільними науковими інтересами. Найчастіше публікації за двома та трьома підписами зустрічаються

в археографічних публікаціях (усього видруковано 635 документів). У цілому в усіх виданнях УАП друкували результати своєї наукової роботи, архівної та бібліотечної евристики, оприлюднювали методичні розробки, репрезентували практичний досвід тощо 172 автори. Переважна більшість авторів (103 або 59,8%) виступила на сторінках УАП по одному разу. Застосувавши для впорядкування статистичних даних про авторів УАП спосіб інтервального групування з урахуванням дискретної варіації кількості публікацій, отримуємо такий ряд: 20-25 публікацій - 3 автори (В.І.Веретенніков, В.О.Барвінський, В.К.Нікітін); 10-15 публікацій - 5 авторів (В.О.Романовський, Ф.А.Герасименко, П.А.Білик, В.В.Міяковський, І.М.Шабатін); 5-9 публікацій - 20 авторів (Премислер І.М., Ющенко Г.І., Данилюк О.Т., Когон Е.І., Насонова О.П., Юрченко О.Т., Багалій-Татарінова О.Д., Ганцова В.О., Палант О.І., Пташинський П.Н., Семко С.М., Гливенко М.В., Кулик А.Г., Куценос В.Д., Рубач М.А., Водолажченко О.Г., Кангун Л.І., Любименко І.І., Чхетія Ш.К., Шпунт Р.М., Греков В.О., Барабашов О.М.); 2-4 публікації - 41 автор, 1 публікація - 103 автори. Поза генеральною сукупністю через не включення до неї «Бюлетеня КримЦАУ» - найпродуктивніший автор І.М.Шабатін (36 публікацій). Автори найбільшої кількості публікацій в УАП - В.І.Веретенніков, В.О.Барвінський, В.К.Нікітін, В.О.Романовський, Ф.А.Герасименко, В.В.Міяковський, І.М.Шабатін - збагатили своїми працями українське архівознавство й активно сприяли поступу архівної справи, але майже всі зазнали моральних і фізичних репресій за доби сталінізму. Винищення української школи архівознавства, яка перебувала на стадії зародження, негативно вплинуло на стан архівістики в цілому і зокрема на дальший розвиток УАП.

Аналіз авторського складу за країною проживання дає цікавий матеріал для спостережень і висновків. Насамперед зазначимо, що в жодному з видань УАП не подано праць зарубіжних авторів, хоч стан архівної справи за кордоном висвітлюється у ґрунтовних публікаціях авторитетних українських і російських науковців О.Д.Багалій-Татарінової, В.І.Веретеннікова, О.Г.Водолажченко, В.О.Романовського, І.І.Любименко. Відомо також про встановлення наукових контактів і угоду про обмін видань з польськими архівістами (див. розділ 1), що й засвідчено рецензіями В.О.Романовського на отримані за обміном числа журналу «Архејон»; про наукові відрядження за кордон, у ході яких набирался в тому числі й емпіричний матеріал для архівознавчих досліджень та наукових публікацій. Однак, причинами такого стану щодо закордонних публікацій у виданнях УАП можна визнати: а) низький рівень поінформованості світової архівної спільноти про українські науково-популярні та інформаційні журнали в галузі архівної справи; б) замалі накладі видань; в) невисокий авторитет видань УАП у світі через засилля в них ідеологем; г) відсутність цілеспрямованої роботи щодо встановлення контактів

із аналогічними виданнями в світі. Такий стан справ засвідчує таблиця, до якої ми внесли дані вибіркової сукупності елементів (кожен з яких - конкретне видання УАП). Не включено до таблиці дані тих часописів, автори яких на 100 % представляють лише Україну: «Українська старовина» (9 авторських публікацій), «Бюлетень Укрцентрархіву» (11 авт. публ.), «Червоний архівіст» (7 авт. публ.), «Архивный работник» (20 авт. публ.), «Архівознавчий збірник» (7 авт. публ.) та «Архівознавчий науково-інформаційний збірник» (10 авт. публ.). Тобто, до вибіркової сукупності ввійшли журнали «Архівна справа» (в таблиці - АС), «Радянський архів» (у таблиці - РА), «Архів радянської України» (в таблиці - АРУ). Відповідно республіки колишнього СРСР в таблиці названо так: УСРР - Україна, РРФСР - Росія, БСРР - Білорусь, ГСРР - Грузія, ТСРР - Туркменія, скорочення к. - кількість.

№	Місце прож. авторів	АС		РА		АРУ	
		к.	%	к.	%	к.	%
1	Україна	209	95	81	93,1	72	92,3
2	Росія		3,18	4	4,9	3	3,8
3	Грузія	7	0,9	1	1,2	2	2,5
4	Білорусь	2	0,45	1	1,2	1	1,2
5	Туркменія	1	0,45	-	-	-	-

Як бачимо, понад 90% публікацій подавали автори з України. На цьому фоні надто незначною виглядає представлена авторами з інших республік частина матеріалів, які подавали Я.Жданович (після переїзду до Москви), І.Шабатін (після переїзду до Криму, що був тоді автономною республікою в складі РРФСР), М.Шобухов, Л.Венедіктов, В.Дмитрієв, (Росія), М.Мелешко, М.Вахаєв (Білорусь), Ш.Чхетія (Грузія). Частина цих авторів були вихідцями з України або підтримували дружні особисті стосунки з українцями, відтак ставали кореспондентами УАП. Були й суто офіційні мотиви обміну інформацією між різними республіками. Відзначаючи цей напрям роботи як недостатній, слід, утім, відзначити, що редколегія саме «Архівної справи» = «Радянського архіву» приділяла істотну увагу залученню до складу авторів представників із інших республік. Традиції підтримав «Архів радянської України», та із зростанням ідеологічного тиску від середини 1930-х рр. 100% авторського колективу склали українські архівісти.

Нерівномірним був розподіл авторів по Україні за регіональним принципом. Наведемо перелік міст, автори з яких найчастіше публікувалися на сторінках УАП: Харків - 67, Київ - 19, Луганськ - 13, Чернігів - 8, Одеса - 6, Дніпропетровськ - 6, Кам'янець-Подільський - 6. Детальніше ці дані подано в статистичній таблиці:

№	Ранг	Місце проживання авторів	К-ть публ.	
			к.	%
1	1	Харків	67	25,6
2	2	Київ	19	7,3
3	3	Луганськ	123	5,0
4	4	Чернігів	8	3,0
5	6	Одеса	6	2,3
6	6	Дніпропетр.	6	2,3
7	6	К.-Под.	6	2,3
8	8	Полтава	4	1,5
9	10,5	Запоріжжя	3	1,1
10	10,5	Артемівськ	3	1,1
11	10,5	Вінниця	3	1,1
12	10,5	Охтирка	3	1,1
13	14,5	Суми	2	1,1
14	14,5	Умань	2	1,1
15	14,5	Сталіно	2	1,1
16	14,5	Миколаїв	2	1,1
17	21,5	К.-Ріг	1	1,1
18	21,5	Шостка	1	1,1
19	21,5	Конотоп	1	1,1
20	21,5	Умань	1	1,1
21	21,5	Глухів	1	1,1
22	21,5	Херсон	1	1,1
23	21,5	Житомир	1	1,1
24	21,5	Мог.-Под.	1	1,1
25	21,5	Рівне	1	1,1
26	21,5	Ніжин	1	1,1
27	21,5	Старобільськ	1	1,1

Безперечним лідером щодо кількості авторів була тодішня столиця України - Харків, де в Укрцентрархіві та центральних архівах (Харківському центральному історичному архіві, Центральному архіві революції, Центральному архіві праці, Центральному державному архіві) зосереджувалися найдосвідченіші кадри фахівців та видавалися центральні часописи. Факт існування окремих місцевих видань (Луганськ, Київ) і виходу в Кам'янці-Подільському «Української старовини» пояснює очевидну перевагу в активності авторів із Луганська, Києва, Кам'янця-Подільського. Однак після припинення виходу бюлетеня Київського губарху київські архівознавці продовжували інтенсивно публікуватися в центральній галузевій періодиці. Надійними кореспондентськими центрами УАП стали в 1920-1930 рр. Чернігів, Одеса, Дніпропетровськ (6-й ранг), Полтава (8-й ранг), Запоріжжя, Артемівськ, Вінниця, Охтирка (ранг 10,5). Решта місцевих

установ подавали публікації рівномірно, відповідно до розпорядження ЦАУ УСРР та звернень редколегії.

Серед авторів УАП (крім представників інших республік СРСР) слід виділити декілька категорій, представлених кількісно нерівномірно: а) працівники апарату управління (архівознавці й практики) - 34,8%; б) співробітники місцевих архівних установ - 30,8%; в) архівісти

архівних підрозділів підприємств, установ та організацій - 6,9%; г) науковці науково-дослідних інституцій - 3,5%; д) працівники Інституту марксизму-ленінізму - 2,9 %; е) співробітники ЦК КП(б)У - 1,2%; є) архівні кореспонденти - 4,1%.

Аналіз авторського колективу щодо продуктивності показує, що найбільше публікацій подали співробітники ЦАУ, ХЦІА, КЦІА, ЦАР, ЦАП, КЦАДА.

№	Ранг	Автор	Місце роботи	Кількість статей	Журнали, де друкувалися
1	1	Веретенніков В.І.	ЦАУ	23	АС, РА, АРУ, Бюлетень ЦАУ
2	2,5	Барвінський В.О.	ЦАУ	20	-"
3	2,5	Нікітін В.К.	ЦАУ	20	-"
4	4,5	Романовський В.О.	КЦАДА	13	АС, РА, Червоний архівіст
5	4,5	Шабатін І.М.	Волинський окрарх, КримЦАУ	13	АС, РА, АРУ, Бюлетень КримЦАУ
6	6	Герасименко Ф.А.	ПКІА	12	АС, Бюлетень ЦАУ, РА, АРУ
7	7,5	Білик П.А.	ЦАУ	10	АС, РА, АРУ
8	7,5	Міяковський В.В.	КЦІА	10	АС
9	9,5	Премислер І.М.	ЦАУ	9	РА, АРУ
10	9,5	Ющенко Г.І.	ЦАП	9	АС
11	12,5	Данилюк О.Т.	ЦАУ	8	АС, РА
12	12,5	Когон Е.І.	Дніпропетровський окрарх, ЦАУ	8	АС, РА, АРУ, Бюлетень КримЦАУ
13	12,5	Насонова О.П.	ЦАУ, ХЦІА	8	АС, АНІЗ
14	12,5	Юрченко О.Т.	ЦАУ	8	АС, РА, АРУ, АНІЗ
15	17	Багалій-Татарінова О.Д.	Науково-дослід.кафедра української культури	7	АС, АРУ
16	17	Ганцова В.О.	Харківський крайістарх	7	АС, РА
17	17	Палант О.І.	ЦАУ	7	АС, Бюлетень ЦАУ
18	17	Пташинський П.Н.	ЦАР	7	РА, АРУ
19	17	Семко С.М.	ЦАУ	7	РА, АРУ
20	21,5	Гливенко М.В.	ЦАР	6	РА, АРУ

Важливим критерієм оцінки публікацій УАП є аналіз цитування. Цей аспект у контексті політичної моделі вивчення розвитку архівознавства демонструє повну відповідність «духу часу» - найбільший індекс цитування мають класики марксизму-ленінізму. Розглянемо цитування на прикладі журналу «Архів радянської України».

Серед 272 посилань у публікаціях часопису на праці В.Леніна - 33, Ф.Енгельса - 14, Й.Сталіна - 10, К.Маркса - 9. Це яскраве свідчення політизації УАП і початку нового етапу розвитку українського архівознавства на ґрунті марксистсько-ленінської методології, котра тривалий час гальмувала українську історичну думку.

Широко цитуються рішення Другого всеукраїнського з'їзду архівних робітників (журнал «Радянський архів» - 21), офіційні документи, опубліковані в «Бюлетені ЦАУ» - б, статті «Архівної справи» - б, і лише двічі цитується праця М. Грушевського «Історія України-Руси». Велика частота «внутрісистемного» цитування засвідчує суттєву замкнутість видань УАП, низький рівень виходу за межі системи, а відтак відсутність широкої обізнаності зі світовим досвідом (хоч певні аспекти зарубіжного архівознавства в журналах, безумовно, висвітлюються). Розподіл посилань за мовами дає надто контрастну картину: менше 1% - цитування іноземною мовою (польська, англійська, французька), понад 75% - російською. Тобто, найголовнішим каналом інформації були російські видання, а вказівки з центру визначали напрями архівного будівництва в Україні. Отже, аналіз бібліографічних посилань у виданнях УАП не стільки визначає рівень використання наукових матеріалів для розвитку досягнень науки, скільки засвідчує зростання політичної заангажованості, особливо від 1931 р.

Власне, бібліометричний аналіз видань УАП дає підстави для висновків про те, що впродовж 1919 - 1938 рр. в галузі архівної справи було започатковано спеціальні фахові періодичні видання, що висвітлювали актуальні проблеми теорії й практики архівного будівництва. Наведені статистичні дані свідчать про багатоаспектність тематики, актуальність висунутих на обговорення проблем, серйозну систематичну роботу редколегій з авторськими колективами. Достатньо високий рівень УАП, особливо впродовж 1925-1931 рр., вказує на інтенсивний розвиток українського архівознавства, представленого авторитетними іменами академіка Д.І.Багалія, професорів В.І.Вертеннікова, В.О.Романовського, В.О.Барвінського, високоосвічених співробітників

ЦАУ О.Г.Водолажченко, В.К.Нікітіна, О.Н.Сенченка та ін. Дослідження продуктивності та якості публікацій цих авторів, визнання їхніх праць поза межами України, дає підстави стверджувати, що упродовж 1920-1930-х рр. було сформовано елітну групу вчених, чия наукова продукція відповідала світовому рівню й свідчила про перспективи розвитку української архівістики. Найактивнішу й найпродуктивнішу групу представлено працівниками Укрцентрархіву та центральних архівних установ із Харкова та Києва, а також із міст, де розташовувалися навчальні установи й відповідно було локалізовано наукові сили: Одеси, Чернігова, Дніпропетровська. Аналіз бібліографічних посилань засвідчує зростання залежності архівної справи в Україні від ідеологічного тиску та керівництва із центру. Отже, на розвиток УАП значно вплинули суспільні й політичні події, стан науки і взаємозв'язки з науковими установами.

Таким чином, наукознавчий підхід до вивчення галузевих архівних періодичних видань поряд із традиційними методами історичної науки дозволив встановити закономірності розвитку УАП, визначити доміанти кожного періоду, висвітлити особливості I та II етапів історії УАП - часу зародження ідеї створення галузевого видання, перших спроб її втілення та організації систематичного виходу науково-популярних журналів та інформаційних бюлетенів. Тобто, важливим аспектом комплексного вивчення історії, основних напрямів розвитку, методології українського архівознавства є дослідження УАП.

- ¹ Черняк А.Я. Несколько мыслей по поводу статьи М.Х.Тамре «Сравнительный анализ периодических изданий библиотечной и библиографической тематики» // Научн. и техн. б-ки СССР. - 1986. - № 1. - С.25.
- ² Варшавчик М.Я. Преса періодична // Джерелознавство історії України: Довідник / Редкол.: М.Я. Варшавчик (голова) та ін. - К., 1998. - С.120-122.
- ³ Налимов В.В., Мультченко З.М. Наукометрия: Изучение развития науки как информационного процесса. - М.: Наука, 1969. - С. 6.
- ⁴ Лазарев В.С. Библиометрия // Вопросы библиографоведения и библиотековедения: Межведомственный сборник. - Вып.1. - Минск, 1991. - С.7.
- ⁵ Терминологический словарь по библиотечному делу и смежным отраслям знания. - М., 1995. - С.25.
- ⁶ Лазарев В.С. Назв. праця. - С.16.
- ⁷ Котигоренко В. Кліометрія - «вимірювання історії» // Спеціальні галузі історичної науки: Збірник на

- пошану М.Я.Варшавчика / Редкол.: Я.С.Калакура (голова) та ін. - К., 1999. - С.47-53.
- ⁸ Илизаров Б.С. Историкометрические проблемы архивоведения (методы измерения объемов письменной информации): Учебное пособие / Под ред. О.М.Медушевской. - М., 1981. - С.4.
- ⁹ Лазарев В.С. Назв. праця. - С.7.
- ¹⁰ Воверене О. Библиометрия - структурная часть методологии информатики // НТИ. Сер. 1. - 1985. - № 7. - С.4.
- ¹¹ Сепетлиев Д. Изучение количественных характеристик научной литературы для исследований по науковедению и наукометрии // Там само. Сер. 1. - 1988. - №11. - С.28.
- ¹² Урсу Д.П. Историография и науковедение // Историография и историки. - М.: Наука, 1981. - С.90.
- ¹³ Налимов В.В., Мультченко З.М. Назв. праця. - С.6, 134.